

Епископ моравички Тихон: Темплон : преграда олтара / иконостас

Његова Светост Патријарх српски г. Порфирије је учествовао 15. октобра 2024. године у Свечаној сали Српске академије наука и уметности у Београду у представљању књиге Темплон : преграда олтара / иконостас : од настанка до развијене средњовековне форме : са освртом на српске задужбине од краја XII века до Велике сеобе 1690. године аутора Епископа моравичког г. Тихона.

Представљање монографије одржано је под председавањем академика Мира Вуксановића, уредника Трибине Библиотеке Српске академије наука и уметности, који је на почетку скупа представио аутора и говорнике.

У свом поздравном слову председник Српске академије наука и уметности академик Зоран Кнежевић је нагласио да је монографија владике Тихона дело изузетне стручне, научне и уметничке вредности које обогаћује културни и духовни простор и српској науци и култури служи на част. – Дело епископа Тихона Раичевића у пуном смислу је садржајно вишеслојно, богато илустровано зналачки пробраним ликовним материјалом, поткрепљено

обимном литературом и бројним маестрално преведеним класичним текстовима из религијских и научних извора – нагласио је академик Кнежевић и као посебну вредност монографије истакао свеобухватан и детаљан приказ темплова српских задужбина од XII до позног XVII века, од аутору блиске Студенице до цркве Светог Николе манастира Подврха из времена непосредно пред Велику сеобу Срба 1690. године, и са нескривеним задовољством константовао:

– У књизи која је данас пред нама, олтарска преграда не раздваја умствени од чувственог света. Она је заправо у нераздвојну целину спојила истакнуте представнике та два света: аутора, епископа Тихона Ракићевића, с једне, и уредника, академика Миодрага Марковића, дописне чланове САНУ Драгана Војводића и Вујадина Иванишевића, бројне професоре, истраживаче и сараднике угледних института и универзитета, с друге стране, али и три институције као саиздаваче: Српску академију наука и уметности, Институт за историју уметности и манастир Студеницу.

Његова Светост Патријарх српски г. Порфирије је истакао да наука и проучавање свештене уметности просвећују и освећују човека:

– Наш брат у Христу, владика Тихон, поред своје посвећене службе нашој светој Цркви најпре као студенички монах, затим и као дугогодишњи игуман студеничке лавре, а данас као епископ, определио се за пут оваквог просвећивања и освећивања себе и ближњих. За то је поред извесних дарова и унутрашњег настројења потребна и истрајност која своје плодове не рађа одмах него у своје време.

Светејши Патријарх је нагласио да је књига, која је повод сабрања, управо плод те истрајности и пример како се излаже једна веома важна и изузетно сложена тема, која води до корена хришћанске културе и у средиште хришћанског храма: – Она, осим што прати развој олтарске преграде, што је још значајније, сеже у сâмо срце свете Литургије којом ми као православни хришћани живимо. Од ниске ограде, преко преграде без икона, пратимо развој темплона до преграде од икона или, чак, високог зида од икона који одељује верне и погледом од онога што се догађа у олтару. Ово је са аспекта литургије и теологије уопште веома важна појава која указује и на значајне духовне промене до којих је током векова дошло.

Патријарх је оценио да су драгоцене у монографији изнета сазнања о исправном именовању олтарских преграда у византијским и српским задужбинама, као и подаци из старих српских рукописних књига. – Задивљује

број сачуваних српских задужбина из средњег века и периода Османске владавине у којима имамо остатке оригиналних преграда, односно темпла, као и древних икона које сведоче о црквеном животу и високим дometима културе и уметности српског народа у то доба. Као некадашњи старешина манастира Ковиља, са радошћу сам читао редове у којима се помињу увиди, мог славног претходника, игумана Светоархангелске обитељи Мирона Ђорђевића с краја 19. века који су истакнути као кључни аргументи за разумевање разлике између темпла и иконостаса – поручио је патријарх Порфирије честитајући аутору, епископу Тихону, као и издавачима на објављивању капиталног научног дела које је од изузетног значаја за Светосавску Цркву.

После обраћања академика Миодрага Марковића и дописног члана САНУ Драгана Војводића, који су представили монографију из угла њеног уредника и рецензента, публици, која је до последњег места испунила Свечану салу и њену галерију, обратио се Преосвећени Епископ моравички г. Тихон.

Владика Тихон је истакао да у раном периоду није постојао један свеобухватан, комплетан, дубок и садржајан појам који би означио олтарску преграду као целину. За њено означавање међу најстаријим су забележени термини које су употребљавали Јевсевије Кесаријски и Свети Григорије Богослов, а односили су се на решеткасту ограду, тј. на неку врсту капије од лествица. Аутор је подсетио да се у Евергетидском типичу из XI века користи термин свештене вратнице, наглашавајући да се, по том узору, у Студеничком типичу помињу свештене двери.

– Најстарији помен употребе речи темплон, за означавање елемената или целине неке архитектонске конструкције, јесте плоча која се чува у Археолошком музеју у Адани и датира са краја V или почетка VI века. У једном делу текста у њој је уклесано: настаде овај темплон – објаснио је владика Тихон настављајући да етимолошки анализира појам темплон подсећајући на латинске и грчке термине који означавају антички храм или ограђени свештени простор.

Аутор је нагласио и допринос многих аутора на расветљавању почетка употребе термина темплон, као што су Сирил Манго, Евгеније Голубински, Вук Караџић, Светозар Поповић, Радослав Грујић и ковиљски игуман Мирон Ђорђевић, а затим и укратко појаснио почетак употребе тог термина у Српској Цркви, који на територији под јурисдикцијом Патријарха обновљене Пећке Патријаршије остаје у употреби у српскословенској варијанти темло. Као примере за то аутор наводи сачуване натписе на олтарској прегради у

манастиру Успења Пресвете Богородице у Пиви и на икони Богородице Умиљенија зографа Радула. – У другој половини XIX века термин иконостас почиње све више да улази у употребу, подсећа владика Тихон и као примере истиче записе путописца Јоакима Вујића и знаменитих професора Михаила Валтровића и Драгутина Милутиновића о цркви Светог Ахилија у Ариљу.

Аутор је на крају указао на историјску оправданост редефинисања терминологије којом се именују олтарске преграде, као и реafirмације коришћења термина темплон. Дугорочни је значај неговања аутентичне ћириличне језичке форме утемељене на изворима првог реда, имајући у виду улогу српске научне јавности у општој одговорности за очување идентитета српске културе и уметности, као и у тумачењу историјске прошлости и креирању вредносних судова у садашњости.

Представљању изврсног научног постигнућа владике Тихона, поред чланова Српске академије наука и уметности и представника научних и културних институција престонице, присуствовали су и Епископ новобрдски г. Иларион, викар Патријарха српског; архимандрит Нектарије, главни секретар Светог Архијерејског Синода; архимандрит Данило, директор Патријаршијске управне канцеларије; протојереј Ђорђе Стојисављевић, шеф Кабинета Патријарха српског; јереј др Владимир Радовановић, директор Музеја Српске Православне Цркве; г. Душан Стокановић, управник Информативно-издавачке установе Српске Православне Цркве; г. Зоран Недељковић, управник Библиотеке Српске Патријаршије; др Владимир Рогановић, директор Управе за сарадњу са црквама и верским заједницама.

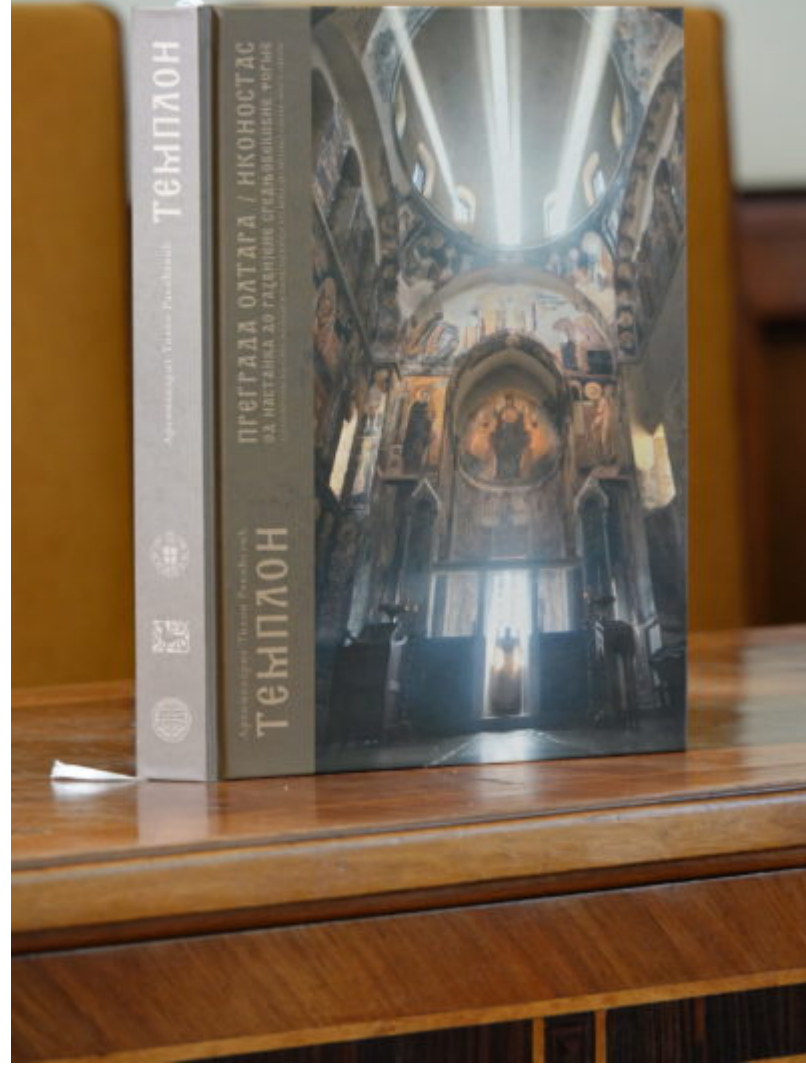

spc.rs